

Vlad Puescu

Omul contemporan față cu filosofia

Thomas Cathcart & Daniel Klein
Platon și ornitorincul întră într-un bar... Mic tratat de filosofie
traducere de Adriana Bădescu
Editura Nemira, colecția „Bonton”
București, 2009

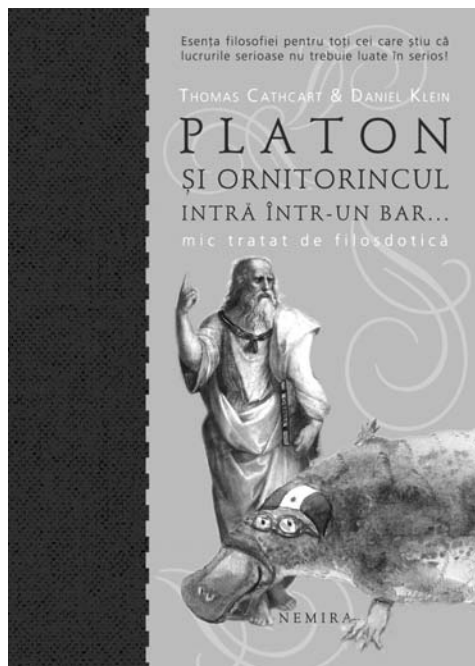
La editura Nemira a apărut recent o introducere în filosofie foarte plăcută la lectură, cu o abordare insolită și novatoare. Deși este o lucrare de popularizare modestă în conținut propriu-zis filosofic, evenimentul editorial rămâne unul notabil dacă analizăm imaginea filosofiei în conștiința contemporană. Nu mai constituie o surpriză pentru nimeni faptul că ea ocupă în câmpul preocupărilor general-umane un rol marginal (și acesta ar putea fi un eufemism). Această devalorizare a avut loc concomitent cu o deplasare a poziției ocupate în spațiul științelor socio-umane, dinspre centrul pe care îl ocupa în urmă cu două milenii tot mai mult spre periferie.

Revenind la omul obișnuit, „iubirea de înțelepciune” fie nu îi mai spune nimic, fie imaginea pe care acesta o are asupra ei e cu totul încețoșată. Confruntat cu filosofia, atitudinea sa poate lua, în linii generale, două forme.

Într-o primă situație, pe care am putea-o numi – oximoronic – „felicitate”, disciplina este întâmpinată cu un respect distant, o deferență reținută a cărei mecanică seamănă cu gestul atașat superstiției. Căci această stimă lipsită de conținut izvorăște dintr-o lipsă a contactului real, ghidat și comprehensiv, cu lucrările esențiale ale domeniului. Contrar așteptărilor, atitudinea izvorăște din ignoranță, ca o mișcare defensivă, menită să țină la distanță o apariție străină, a cărei obscuritate stârnește teama sau jena. Turnul de fildeș al filosofului și-a pierdut strălucirea, devenind mai degrabă un turn întunecat, ascuns în neguri îndepărtate.

Într-un al doilea scenariu, mai pesimist, aceeași ignoranță, de data aceasta lipsită de inhibiții, chiar agresivă, nu are nevoie de subterfugii pentru a lichida cu această îndeletnicire stranie, care și-a pierdut și bruma de mister ce o ascundea și... „adăpostea”. Poate fi clasată cu ușurință, remisă unui domeniu care nu a fost și nici nu va fi vreodată cartografiat. Filosofia este pur și simplu „o prostie”.

În acest context, zugrăvit în tușe poate prea sumbre, imaginea filosofiei nu este nicidecum una feri-

cită. Publicul cărui i se adresează nu se rezumă doar la comunitatea academică restrânsă, tagmă a profesioniștilor care împart un limbaj atât de specializat, încât rămâne cu totul inaccesibil celor neinițiați, ci este unul stratificat. Iar una din problemele actuale ale disciplinei – poate cea mai însemnată – este că și-a pierdut, în mare măsură, publicul larg.

Un prim pas spre ameliorarea acestei relații deficitare ar putea fi reprezentat de receptarea fericită a volumului semnat de Cathcart și Klein. Absolvenți de Harvard ajunși la senectute, cei doi americani s-au reîntors la *uimirea* primului curs introductiv din studenție, când li se părea că nu vor înțelege „o iotă din materia asta imposibilă”. Experimentați și preveniți, de data aceasta, au ales să folosească

umorul pentru a surmonta dificultățile de înțelegere ridicate de acest așa-zis inabordabil obiect de studiu.

Astfel, la baza cărții lor stă intuiția potrivit căreia filosofia are, în mod intim, ceva în comun cu umorul: „Structura și suculența unei anecdote pe de o parte și structura și suculența unui concept filosofic pe de alta au la bază același material; ambele «gădilă» mintea în mod similar. Motivul este simplu: filosofia și anecdotele au izvorât dintr-un impuls identic – acela de a ne buimăci modul în care percepem lucrurile, de a întoarce lumea cu susul în jos și de a scoate la lumină adevărurile ascunse, adesea stânjenitoare, despre viață. Ceea ce un filosof numește revelație, pentru un glumeț e doar o poantă.” (p. 8)

Deși afirmația din urmă nu are mari șanse să obțină o validare extinsă, este adevărat până la un punct că anecdotele pot fi folosite pentru a ilustra în mod direct și intuitiv numeroase idei filosofice de „mare greutate”. Trecând prin principalele discipline ale filosofiei, de la metafizică, logică și epistemologie, până la filosofia limbajului, existențialism și metafilosofie, *Platon și ornitorincul intră într-un bar...* răspunde pe scurt la principalele întrebări care se nasc în mintea celui ce ia pentru prima oară contact cu domeniul, asigurând în același timp o lectură antrenantă și deosebit de plăcută. E drept, la sfârșitul ei cititorul nostru inocent nu va fi învățat filosofie. Dar se va fi întâlnit cu cele mai importante idei ale marilor gânditori, distrându-se în același timp copios. Ceea ce, trebuie să recunoaștem, nu e puțin lucru.